

Učešće mladih po popisu 2013. pokazuje blagi porast (1,30%) u odnosu na predratno stanje. Veoma povoljno (oko 10-tak procenata više) učešće mladih Općine u odnosu na FBiH (14,20%).

Demografska struktura stanovništva (T1 –Tabela-2 i ostalo) po svim aspektima (starosna, obrazovna, ekonomska...) Velike Kladuše je snažan faktor razvoja pod uvjetima pametnog upravljanja. Ovu konstataciju jasno podupiru podaci, kao npr. BiH ima negativnu stopu prirodnog prirasta, a Velika Kladaša pozitivnu (oko 170 osoba), udio populacije dobi ispod 29 u FBiH je 30,30%, a u Velikoj Kladaši 44,75 %...

Procjenjuje se da mladi sa biračkim pravom Velike Kladuše u biračkom potencijalu učestvuju blizu jedne petine. Oko 80% stanovništva Velike Kladuše je radno sposobno (vidi: T1 Tabela-3) što je oko 4% više od FBiH dok je ekonomski neaktivno stanovništvo manje za oko 2% od FBiH.

Malo pažljivije analiziranje priloženih tabela rezultira saznanjem da praktično kompletan stručni kontigent nezaposlene radne snage Velike Kladuše (3.428) čine obrazovni mladi Kladaučšani. Nešto drukčija demografska slika Velike Kladuše proizlazi i ako se dobní okvir pomjeri od 14-34 godine (13.005) odnosno veoma slična ako promatramo dob 20-34 godine (9.803).

Budžetska izdvajanja za mlade

Od 2008. Velika Kladaša (vidi: T2 Tabela-4) počinje sa sufinansiranjem prevoza učenika (230 hiljada KM) i stipendiranjem svih studenata (60.000 KM). Ukupna ulaganja za poboljšanje standarda mladih (obuhvaćeno osam stavki) 2008.

povećana su za 3,2 puta u odnosu na prethodnu godinu (522.500/162.359).

Tokom narednog perioda angažovanje budžeta za potrebe mladih će se povećavati i obuhvaćati širi spektar potreba što se može provjeriti uvidom u zvanične dokumente (*Strategija omladinske politike općine Velika Kladaša 2010-2014.* te budžeti za pojedine fiksne periode). Sa izdvajanjima iz budžeta 2017. godine za potrebe mladih od 6,90% (657.576 /9,526.983 KM) aktuelna lokalna vlast šalje obećavajuće simptome.

Neophodno je strukturu izdvajanja i transparentnost trošenja ozbiljnije i odgovornije analizirati i verificirati ne samo na Općinskom vijeću.

Centar civilnih inicijativa koji vrši razne monitoringe u BiH proveo je 2008-2010. istraživanja na temu: „Stipendiranje u BiH“.

Na osnovu učešća sredstava za stipendije u odnosu na budžet Velika Kladaša je rangirana na prvo mjesto (*Reprezent*, 13. 10. 2010.).

Institucionalni okviri i tijela koja brinu o mladima

Legislativa o mladim polazi od Europske povelje o učešću mladih u životu na općinskom i regionalnom nivou iz 1992. (Rezolucija 237) i kasnije korespondentnih dokumenata. Velika Kladaša je prvi put u recentnoj povijesti sistematski sagledala stanje i probleme mladih u mandatnom periodu 2008 - 2012. *Strategijom omladinske politike i Akcioni plan 2010-2014.* Timom od osam članova operativno je rukovodio **Kenan Keserović** uz podršku sedam radnih tijela u kojima je aktivno učestvovalo 17 pretežno mladih Kladaučšana. Nikada nije zvanično verificirana Informacija ili sličan dokument o ostvarivanju navedene Strategije niti je Općinsko vijeće u mandatu **Edina Behrića** (1987) izvršilo revidiranje poslije 2014. Javnosti nije poznato da je od oktobra 2010. do konca maja 2018. bilo šta ambicioznije poduzimano u vezi

ove Strategije? U formalno pravnom smislu Općinsko vijeće među 14 komisija i drugih tijela ima i Komisiju za pitanja mladih (Statut općine, čl.36). Poslovníkom (dec. 2011.) Općinskog vijeća (čl. 32) specificirano je u 11 stavki „djelokrug rada“. Članovi Komisije prema Sl. glasniku br. 8/2016. su: **Senata Galijašević, Džanana Šabić, Mlatilda Čelebić, Nesiha Mustedenagić, Amir Čufurović.**

Među 86 civilnih udruženja koja djeluju na području Velike Kladuše su: *Demokratska organizacija mladih* (1998.) novijeg naziva *Vijeće mladih*, koje još uključuje *Omladinski razvojni servis* i *Organizaciju Muratov lug*.

Javnost je nedovoljno upoznata o djelovanjima civilnih udruženja općenito. U Izvještaju o radu Općinskog vijeća za 2013. (str. 45/46) piše veoma afirmativan tekst o suradnji Općinskog vijeća sa nevladinim sektorom. Rezultate i ove suradnje snažno prepoznajemo među razlozima nazadovanja Velike Kladuše.

Obrazovanje, zaposlenost i nezaposlenost

Na osnovu raspoloživih podataka (vidi: T2 Tabela-5) smanjuje se broj mladih Kladaučšana koji su obuhvaćeni osnovnim i srednjoškolskim obrazovanjem.

Zadnjih pet godina prosječno je godišnje 119 mladih osoba manje u školskim klupama. Obzirom da je demografski porast pozitivan sa oko 170 osoba (koje statistika obuhvata u predškolskoj dobi) nije sasvim znano šta se događa sa 119 učenika. Da li napuštaju školu ili se iseljavaju? Veća je vjerovatnoća iseljavanje! Među najporaznije činjenice lokalnih vlasti zadnjih 15-tak godina jeste katastrofalno niska obuhva-

Analiitičko dokumentaciona osnova eseja „Demografija i mladi Velike Kladuše“

T-1 Kretanje stanovništva		Teritorija spol								
		1948.	1981.	1991.	2001.	2005.	2010.	2013.	2018.	
BiH	T	2,564	4,124	4,502		3,843	3,843	3,531		
	M	1,236	2,050	2,225						
	Ž	1,327	2,073							
15-29 g.	T		1,195				841642			
	M		0,618				437022			
	Ž		0,577				404620			
Velika Kladaša	T	21.861	45.520	52.921	49.317	45.836	46.911	40.419	41.270	
	M		22.712					19.889		
	Ž		22.808					20.530		
15-29 g.	T		15.383	11.960				9.626		
	M		7.829					5.000		
	Ž		7.554					4.626		

Izvor: Zavod za statistiku FBiH, popis 2013. Za 2018. procjena.

T-2 Spolna i starosna struktura

Teritorij	spol	Ukupno	0-4 g.	5-14 g.	15-29	30-44	45-59	60-79	80 +
FBiH	T	2,219	114843	242105	315305	493473	496718	363271	50919
	M	1,089	59017	124126	244520	237977	243465	159474	18395
USK	T	273281	14805	33227	61711	63127	57.914	38321	4286
	M	135304	7627	16964	31881	31779	28480	17051	1513
Velika Kladaša	T	40.419	2.756	5.604	9.726	9.156	7.739	4.380	431
	M	19.889	1.433	2.880	5.000	4.719	3.513	1.936	138

Izvor: Federalni zavod, popis 2013.

T-3 Radno sposobno stanovništvo prema statusu i aktivnostima i spolu

Teritorija	Spol	Radno sposobno stanovništvo	Radna snaga ukupno	Zaposleni radn. snage	Nezaposleni radn. snage
FBiH	T	(181934)1,862.272	835.572	635.246	200.236
	Ž	(94462) 957.422	328.262	245.185	83.077
USK	T	(20368) 225.229	95.186	75.002	20.184
	Ž	(10353) 114.518	35.134	27.352	7.782
Velika Kladaša	T	(2.353) 32.059	12.104	8.676	3.428
	Ž	(1.192) 16.483	4.231	3.042	1.189

Izvor: Popis 2013. U skladu sa metodologijom u zaposlene se ubrajaju svi zaposlenici (članovi domaćinstava, poljoprivrednici na svojim imanjima, učenici/studenti koji se obrazuju i uz to nešto radukaju,...).Brojevi u zagradi označavaju ekonomski neaktivno stanovništvo iz kategorije učenika/studenata.